

beden. L. 1825., ko je Metelkova slovnica prišla na svetlo, bilo jih je 10 (izmed 173 ih), l. 1826. pa 12 (od 236 ih), l. 1829. jih je bilo 13, l. 1838. in 1849. po 10. To so največje številke, druga leta jih je bilo od 1 do 9. — Poslednja leta (1845. do 1849.) so tudi bogoslovci frančiškanskega reda iz 4. leta prihajali v slovenske ure. — Izmed *nedijakov* so zapisani med udeleženci pri slovenskem uku: leta 1823. dva podčastnika, 1845. leta 1 podčastnik, 1846. leta 1 nadlajtnant in 1 okrožni komisar, 1847. leta 1 zdravnik, 1 uradnik in 1 konceptni praktikant. — Leta 1849. je bil poleg navadnega tečaja ustanovljen še drugi višji tečaj, v katerem je Metelko učil tudi staroslovenščino. Udeleževalo se ga je 25 bogoslovcev iz 3. in 4. leta in 1 uradnik. Preizkusiti se jih je pa dalo konec drugega semestra samo 6. — Leta 1850. so nehale modroslovske šole, na njih mesto sta stopila 7. in 8. razred gimnazijski in Metelko je prestopil na gimnazijo. — Iz tega vidimo, da nam prof. Pleteršnik podaja marsikatero zanimivo podrobnost; le škoda, da ni omenil v svojem spisu, kdo je leta 1816. poleg Metelka za to stolico delal konkurz, in da ni navedel učencev Metelkovih, ki so bili pozneje pisatelji slovenski, ali so sploh v socialnem življenju zavzemali kakšno odlično mesto. S tem bi bil spis véliko pridobil.

Ivan Zbogar, zgodovinski roman, francoski spisal *Charles Nodier*, poslovenil J. Kržišnik. Pod tem zaglavjem je izšla 1886. l. v »Narodnej tiskarni« v Ljubljani natisnena knjiga. V predgovori na III. str. je citati, da je bil francoski književnik Charles Nodier porojen 1770. l. v Besançonu. Dimitz: *Geschichte Krains*, Laibach 1876, IV. na 354. str. uči: »Charles Nodier zu Besançon 28. April 1780 geboren . . .«. Demogeot: *Histoire de la littérature française*, Paris 1864, pa pravi, da se je Ch. Nodier rodil 1783. leta. Kdo ima prav?

Ob Ivani Zbogarji samem mi piše prijatelj R., prof. in znani zgodovinar naš: Junak tega romana je zelo zanimljiva oseba in dogodek je ponajveč *zgodovinsk*. Velik del dejanja se vrši v okolici tržaške in v Devini. *Zbogar* je bil izvestno na Goriškem rojen in vredno bi bilo natanko poizvedeti, *kde in kdaj se je rodil* itd. — Po prijateljevej pobudi sem bil takoj razpel svoje mreže, pisal raznim čestitim duhovnim gospodom po Goriškem, od katerih pa žal nisem vzprijel *nikakega* odgovora. Graje vredna je taka mrzost, in baš oni gospodje, ki lahko največ pomorejo v raziskavanji domače zgodovine, baš oni mirno gledajo in — netijo peč s takimi pismi in prošnjami. Žalostno, a resnično! Prepričan sem, da moje iskrene besede ne padejo na trdo skalo, temveč da obilno urodé; zato rej javljam tu, kar sem doslej doznal v obče o Zbogarjih. Morebiti obodré te vesti koga in mu pokažejo stezo, po katerej pride do pravega smotra.

Imeniten duhoven, *Ivan Marija Zbogar*, porodil se je sredi sedemnajstega stoletja v *Solkani* pri Gorici in umrl je na Dunaji, nekateri trdé, da 1701., drugi zopet 1711. leta. (Morelli, *Storia di Gorizia* 1855, III. str. 343; Manzano, *Annali* VI. str. 476 in Manzano, *Cenni biografici* 1885 str. 187.) Okoli 1845. leta je žil na Kojskem ali Kviškem v Brdih nad Gorico svečenik *Valentin Zbogar*; na Šentvidskeji gori na Tolminskem je prebival l. 1847. duhovnik *Anton Zbogar*; *Andrej Zbogar* je bil 1847. l. v Trsti c. k. uradnik dež. in drž. računarstva. Doznal sem napósled, da živé še denes Zbogarji v *Avčah*, na *Banjicah*, v *Bodreži*, *Logi* in *Lomi* pri Kanali na Goriškem.

Po tej lestvici vender kdo spleza kvišku!

L. Ž.

Zasip, ne Zasp. O tem krajevnem imeni je »Ljubljanski Zvon« (1887, na 557. strani) izpregovoril nekoliko besed, ki mi dajú priliko, da tudi jaz o njem rečem katero. Marsikatero naše krajevno ime se izgovarja in piše dandanes tako spačeno, da ni možno določiti, kako bi bilo prav. Tudi jaz sem že pred dvema letoma mislil o pravi pisavi kraja Zasp ali Zasp, a nisem mogel priti do vspeha, kajti motil me je nemški

Asp in slovenski *Zasp*; dozdevalo se mi je, da, ker je bilo v zgodnjem srednjem veku mnogo kranjskih krajev naseljenih po Nemcih, bode tudi naš *Zasp* najbrž iz *»ze Aspe«*, kakor slovenski *Cumrek*, *Cuhen* iz *»ze Murekke«*, *»ze Achen«*. Letos pa sem po nauovo dobljenih listinah iz let 1075—1090 našel prvotno pisavo *Zasib*, kar se bere po sedanjem *Zasip*, in gospod Deschmann mi je povedal, da voda tam res kraj *»asipa«*, kar potem potrjuje pisavo *Zásip*.

V teh listinah se nahajajo tudi slovenska imena *»Bondigoiz«* s soprogo *»Trepliza«*; *»Prisnullau«* qui vulgo *»Ginanno«* vocatur, v tretji listini se nahaja *Protih* (Protihe) in v četrti *»Ivano«*, torej Ivan ni ruski import — nego star domačin. Dalje so tukaj še *»Tunzo«*, ker mi ni na pamet znano ime Tunhart, dozdeva se mi, da bi bilo slovensko, ravno tu sta tudi *Wenzegoi* in *Janis* (Janič).

Ker so to le poročila po izvirnikih, omenim, da je ime *Prisnullau* = *Prisnoslov*; *Ginano* pa je neka popačica, katero bi težko iz *Egino* izpeljaval.² Fr. Šumi.

Logika. Prijateljem modroslovja napisal dr. Josip Križan, kr. gimn. profesor v Varaždinu 1887. V založbi *»Popotnika«*. Tisk tiskarne sv. Cirila in Metoda. Cena 75 kr. Slovenci smo razvili vsled neugodnih nam še izdaj šolskih okoliščin znanstveno slovstvo še tako malo, da po pravici veseli pozdravljamo vsako količkan dobro šolsko knjigo. Da, v nekaterih strokah še niti kake učne knjige ne zmagamo. Semkaj je spadalo do najnovejše dōbe strogo *modroznanstvo*, kojega izvzemši posamezne, večinoma terminologične članke Mariborske *»Zore«* — sploh nismo obdelovali. Veliko vrzel je tedaj zadela v slovenski znanosti in zlasti v našem šolskem slovstvu g. prof. Križan. Ako poudarjamo važnost omenjenega dela in zaslugo pisateljevo, ne mislimo ravno na napredek, ki bi ga bil pisatelj morebiti v *»mislovji«* samem storil. Tukaj napredovati že zdavna ni več mogoče nikomu, kajti zakone mišljenja skoro iste, katere imamo dandanašnji, utrdil je že oče vsega modroznanstva Aristotel in so jih nadalje razvili do popolnosti poznejši veliki modroslovci. Sedanjim pisateljem naloga je le ta, da stvarino dobro razdeljujejo in razlagajo ter z najprimernejšimi vzgledi pojasnjujejo. Tako so napisali vsaj Nemci precej debele *»Logike«*. Slovenski pisatelj nam je pa v svoji knjigi na 92 ih straneh podal vso logiko. In kaj je važneje za učno knjigo kakor to, da je kratka in pregledna?

Posebna pa je pisateljeva zasluga ta, da je uvēl v slovenski znanstveni jezik toliko izrazov za tako abstraktno vedo, kakor je ravno modroslovje in v tem zlasti *»misloslovje«*. Sam pravi v predgovoru, da mu je bilo *»premagovati mnogo težkoč zlasti gledé terminologije.«* Temu dostavljamo le še, da se je imel boriti tudi z zlogom. Pisatelj logike slovenske ni mogel zajemati iz jezika prstonárodnega posameznih izrazov, njegov zlog je moral biti zlog znanstven. A navzlic temu je knjiga izvzemši nekoja mesta, lahko umevna vsakemu količkan izobraženemu čitatelju.

Gledé tvarine omenimo naj, da govori pisatelj v uvodu na prvih 5 ih straneh kaj jasno o pojmu logike in nje razmeri k filozofiji, o razločku logike od psihologije, o logiki kot propedeutiki, nje vrednosti in koristi in napósled o nje razdelitvi. Ta kratki uvod ugaja posebno samouku. Razdelitev bi bila lahko nekoliko jasnejša. Vzglede posameznim pravilom jemlje pisatelj iz različnih učencu že znanih tvarin, ozira se pri tem nekoliko tudi na slovanstvo, kar se mora le pohvaliti. Na nekaterih ložjih mestih prepušča tudi učencu samemu, da si jih izumi še več, nasprotno pa je pisatelj kot izkušen šolnik ravno pri najtežavnejšem oddelku, pri *»sklepih«*, dodal toliko število in tako pregledno po raznih oblikah razvrščenih vzgledov, kakor bi jih v mnogo obširnejših knjigah zaman iskali.

Gledé terminologije vidi se pač nekaj nedostatnosti. Da pisatelj nekaj izrazov ni poslovenil, kdo mu bode zameril; saj bi se najhujšemu puristu ne dali zlahka poslo-